

ΤΑ ΠΟΙΗΤΑΡΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ - ΠΗΓΕΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

"Αλί τον πού τές ρίζες του τζιείνον πού ζομακρύνει,
μέ πού τόν ήλιον έσειει φώς, μήτε πατρίδαν ρίζει."

του Χάρη Μεττή

(8^ο μέρος)

Η προσφυγιά, όπως είπαμε, απέτελεσε πηγή έμπνευσης πλείστον όσων λογοτεχνών και λογογράφων της Κύπρου. Ο Παντελής Κακολής, πού είναι, κατά τη γνώμη μας, και ο πιο επιτυχημένος λαϊκός ποιητής της Έλληνοκυπριακής Παροικίας της Μ. Βρετανίας, δέν απέτελεσε εξαίρεση, παρ' όλο πού ο ίδιος δέν υπήρξε πρόσφυγας: Γεννήθηκε τό 1933 στό Λιοπέτρι, όπου και παντρεύτηκε τό 1955 μέ συγχωριανή του, μετανάστευσε δέ οικογενειακώς στην Άγγλία τό 1956 όπου κι έζησε γιά περισσότερο από σαράντα χρόνια μετερχόμενος τόν μάγειρα και στή συνέχεια τόν ιδιοκτήτη μικρών έστιατορίων. Η μόρφωσή του ήταν του Δημοτικού Σχολείου και στή συνέχεια από δικά του άναγνώσματα - αυτοδιδάκτος δηλαδή. Ούτε δέ και τό χωριό του, τό Λιοπέτρι, είχε τήν άτυχία νά καταχτηθεί από τούς Τούρκους. "Όμως τό θέμα της προσφυγιάς δέν τόν άφησε άδιάφορο, άφίερωσε δέ άρκετά του ποιήματα γύρω από τό τραγικότατο αυτό γεγονός στην νεώτερη ιστορία της γενέτειράς του Κύπρου. Παραθέτουμε έδώ ένα χαρακτηριστικό του διότιχο και τρία έφτάστιχα:

"Παλάδκια γιά τόν τήμ πρόσφυγαν όπου τζι' άμ πας νά χτίσεις, τό σπήτιμ πού γεννήθηκεν έθ θ' άντικαταστήσεις". Και:

"Τό πλάσμαμ πού τήμ προσφυγιάν ηύρεγ γιά σωτηριάν,

σπήμ μαύρηγ γη πριν νά φαφτεί,

τ' όνομάν του τζι' άν-ι-γραφτεί

γρουσόν στήν ιστορία,

τίποτ' έν τήμ παρηορά,

ούτε ποττέ του συχωρά

μιάν τέθκιαν έξοριαν.

Κύπρος, πού νίωσες παιδικιά σπήμ προσφυγιάν

τζιαί ζιοούιν,

στ' όρομάν τους μείνε πιστή

τζι' έν νά 'ρτσουσιν γονατισοί

γιά νά σέ ξαναδοούσιν,

τζιαί γιά νά παρηορηθείς

ζήτα τους ό,τι βουλήθεις,

νά δεις πώς τό διούσιν."

Η Κύπρος μιάσ συρτοθηλιάν έβαλεσ στόλ λαϊμόν

της,

τζι' έμεις δά μέσ τήν ξενιδκιάν

έννίωσαμεν μέσ στήγ καρκιάν

τόν άναστεναγμόν της,

γιατί έχ χώμαμ πατρικόν,

μά 'ν ηύραμεν τό γιατρικόν

νά γιάνει τόλ κάμν της."

Πολύ, όμως, πού ύποβλητικό είναι τό ποιήμα πού φέρει και τόν χαρακτηριστικό τίτλο "Ο πρόσφυγας", όπου διακρίνει κανείς, σүн τοις άλλοις, και τήν κραυγή διαμαρτυρίας του Κύπριου ξενιτεμένου γιά τήν άδικη μεταχείριση της Γενέτειράς του στά χέρια τών ισχυρών της γής, έπικαλείται δέ μάλιστα τή βοήθεια του Θεού, όποτε η άδικία αυτή νά πάρει ένα τέλος. Τή μεσολάβηση, άλλωστε, του Θεού έπικαλείται ο Κακολής και σέ ένα από τά έφτάστιχά του, όπου διαβάζουμε:

"Χριστέ μου, πού 'γεννήθηκες στής Βηθλεέμ τό σπήλιον,

τζι' έδειξες πώς του Γολγοθά

τή στράταν όπκοις τήγ κλουθα

κερδίζει τό βασιλείον,
έλα στήν γήν άλλαξανά,
κάμε τό θαύμαν της Κανά
νά δει τζι' ή Κύπρος ήλιον."

Τό δέ ποιήμα του "Ο πρόσφυγας" είναι επίσης γραμμένο σέ τρεις έφτάστιχες στροφές, έχει δέ ως έξής:

Μιά πίκρα πού έκράτηρεν σκλάβον τό λογικόμ
μου

τζιαί στάσσει γαίμαν ή καρκιά

ένν έμ 'πειδή ή ξενιδκιά

ήρτεσ σάρ ριζικόμ μου,

άλλά πού φέραν τό στρατόν

τζι' είπαμ ένν έδ δυνατόν

νά δει μέσ τό χωρκόμ μου.

Τζιαί ζιαλοούμαι τζιαί λαλώ: "Έσού, Θεέ, τζιεί

πάνω,

λαλείς μου γιά παρηορκάν

νά δειώ σέ ούλους συχωρκάν

τζι' έθ θέλεις παραπάνω.

Δέχουμαι, μά γι' άνταλλαγήν

έμ πεθυμώ σέ ξένηγ γήμ

πρόσφυγας νά πεθάνω.

"Ας λείπουν τά γλυκόλοα γιά τό προσέλασμάμ
μου:

έν τό κρατίζω μυστικόν.

Μιάν τζι' έσεις με περαστικόν,

θέλω στό πέρασμάμ μου

πού 'ν νά 'ρτει ή ώρα του θαφειού

χώμαν του πατρικού σπιδικιού

νά 'χω γιά ούπασομάμ μου."

Γιά τό ξενιτεθείς κανείς υπήρξαν, όπως έξηγήσαμε, τρεις, βασικά, λόγοι: οικονομικοί, ή προσφυγιά (μετά τό 1974), και ή γνωστή τάση του Έλληνα νά γνωρίζει έξένους τόπους και ξένους τρόπους ζωής και σκέψης. Ο Κακολής, σέ διάφορά του ποιήματα, προσπαθει νά διερευνήσει τούς βαθύτερους αυτούς λόγους πού τόν φυγάδευσαν από τό χωριό του και τόν "γέρασαν" στην Ξενιτειά, παρ' όλο πού τελικά έπαναπατρίστηκε γιά νά περάσει τά ύπόλοιπα χρόνια της ζωής του στή Γενέτειρά του.

Παραθέτουμε έδώ κατ' άρχην μερικά χαρακτηριστικά τετράστιχά του:

"Άνθρωπε, τήμ 'πατρίδα σου μέν τήν
έγκαταλείψεις,

γιατ' όπου πας σέ ξενιδκιάν

έννά σου πνίουν τήγ καρκιάν

παράνομα τζιαί θλίψεις.

Η Κύπρος μάς έγέννησεν τζιαί πάντα καρτερά
μας,

τζι' έμεις σά ψάρκα είμαστιν

τζιαί περιπλανευκούμαστιν

έξω πού τά νερά μας.

Τές ρίζες του άπόδημου ποττέ σας έθ θά βρειτε,

γιατί στά στήθη του βαθκειά

ύπάρχει μόνομ μια καρκιά

τζιαί πάντα αιώρειται.

Πλάσμαμ πού ξενιτεύκεται νά βγάλει τό ψουμίμ
του

μιαίζει μέ δέντρομ πού κρυφά

κάπκοισ σαράτζιν τό τρυπά

τζιαί πνίει τό ζουμίμ του.

Νά 'χω του κόμομ τά καλά δίχως κανέναγ κόπον,

έμ προτιμώ τή ξενιδκιάν

τζι' ούτε άλλάσω μιμά παιδικιάμ

τού τό δεικόμ μου τόπον.